

Hvordan søger de økologiske mælkeproducenter at sammensætte en 100% økologisk fodring

- resultater fra spørgeskemaundersøgelse blandt konsulenter

Lisbeth Mogensen

Indledning

Med det formål at få et overblik over, hvordan 100% økologisk fodring praktiseres i de danske kvægbesætninger, blev der gennemført en spørgeskemaundersøgelse i foråret 2003. Undersøgelsen omhandlede fodringen sommeren 2002 og vinteren 2002/03 og var udformet som et spørgeskema, der var tilgængelig på Landscenterets hjemmeside februar 2003. Spørgeskemaet blev endvidere tilsendt de kvægkonsulenter, der rådgiver økologer. 18 konsulenter besvarede spørgeskemaet. De rådgiver i alt 263 økologiske landmænd med 100% økologisk fodring, med en variation fra 3 til 40 landmænd. Konsulenterne blev bedt om at udfylde skemaet på baggrund af deres umiddelbare erfaring og de anførte resultater er således baseret på skøn. Konsulenterne har angivet, hvor mange landmænd, der cirka anvendte forskellige foderemner og en fordeling af disse landmænd efter, hvor stor en mængde af foderemnet, der blev brugt per ko per dag. I den samlede opgørelse er disse tal vægtet efter, hvor mange økologiske landmænd den enkelte konsulent rådgiver.

Fodring sommeren 2002

Som det ses i tabel 1 skønnes frisk græs i 2/3 af besætningerne at have udgjort over halvdelen af FE i sommerrationen 2002. Græsensilage var det hyppigst anvendte supplerende grovfoder og udgjorde typisk 25-50% af FE i rationen. Den anvendte helsæd bestod hyppigere af ren korn frem for af ært/lupin/blandsæd/grønært, og udgjorde typisk kun 5-25% af FE. Op mod en fjerdedel af landmændene skønnes at have brugt majsensilage og typisk udgjorde majs 5-25% af FE. Under 1% af landmændene brugte hø i sommerrationen.

Tabel 1. Andel af besætninger (%), der brugte foderemnet, samt fordeling af disse besætninger (%) på anvendte mængder som gns. FE per ko i besætningen, sommeren 2002.

	Besætninger, der brugte emnet (%)	Andel af FE/ko/dag (% af besætninger)			
		< 5 %	5-25 %	25-50 %	> 50 % af FE
Frisk kløvergræs	100	0	4	30	66
Kløvergræsensilage	50-100	5	38	57	0
Helsæd, ren korn	25-50	13	75	12	0
Helsæd, ært/lupin/blandsæd/grønært	5-25	20	72	8	0
Majsensilage	5-25	9	82	9	0

Som det ses af tabel 2 blev der som tilskudsfoder typisk brugt en kraftfoderblanding og korn. En stor del af landmændene har således givet fra 2 til 4 kg/ko/dag kraftfoderblanding og tilsvarende mængde byg. En trediedel af landmændene, som bruger byg, har dog givet over 4 kg/ko/dag. Endvidere er der brugt en del havre, og i mindre omfang andet korn eller kornblandinger. Derudover blev grøn/lucernepiller brugt af op mod halvdelen af landmændene, typisk 1-2 kg/ko/dag. Ærter blev kun anvendt i mindre omfang. Udover de tilskudsfoderemner, der er nævnt i tabel 2, var der enkelte landmænd, der var begyndt med lupinfrø og i mindre omfang blev der også brugt rapsfrø og -kage. Ligesom enkelte landmænd fodrer med soyabønner.

Tabel 2. Andel af besætninger (%), der brugte foderemnet, samt fordeling af disse besætninger (%) på anvendte mængder af emnet sommeren 2002.

	Besætninger, der brugte emnet (%)	Mængde/ko/dag (% af besætninger)		
		< 2 kg	2-4 kg	>4 kg
Kraftfoderblanding	50-100	28	69	3
Byg	50-100	10	55	35
Havre	25-50	30	54	16
Andet korn/kornblanding	5-25	26	47	27
Grøn/lucernepiller	25-50	60	40	0
Ærter	5-25	89	11	0

Fodring vinteren 2002/03

Kløvergræsensilage var hovedhjørnestenen i vinterfodringen. Hos over halvdelen af landmændene skønnes det at udgøre over halvdelen af FE i rationen, som det ses af tabel

3. Helsæd udgjorde typisk 25-50% af FE eller mindre. Op mod en tredjedel af landmændene skønnes at have brugt majsensilage, der typisk udgjorde 5-25% af FE i rationen. Hø anvendtes af nogle enkelte og da i begrænset omfang.

Tabel 3. Andel af besætninger (%), der brugte foderemnet, samt fordeling af disse besætninger (%) på anvendte mængder af emnet vinteren 2002/03.

	Besætninger, der bruger emnet (%)	Andel af FE/ko/dag (% af besætninger)			
		< 5 %	5-25 %	25-50 %	> 50 % af FE
Kløvergræsensilage	50-100	0	4	37	59
Helsæd, ren korn	25-50	0	24	59	17
Helsæd, ært/lupin/blandsæd/grønært	25-50	7	46	41	6
Majsensilage	25-50	12	70	18	0

Spørgeskemaundersøgelsen viste ikke de store forskelle i tildeling af tilskudsfoder sommeren 2002 og vinteren 2002/03. Som det også fremgår af tabel 4 var det hyppigst anvendte tilskudsfoder i vinteren 2002/03 således også en indkøbt kraftfoderblanding og korn. Omkring halvdelen af landmændene skønnes at have brugt grøn/lucernepiller, og ærter blev anvendt i mindre omfang. Ligesom som sommeren blev der i enkelte besætninger anvendt lupin, raps eller soyabønner.

Tabel 4. Andel af besætninger (%), der brugte foderemnet, samt fordeling af disse besætninger (%) på anvendte mængder af emnet vinteren 2002/03.

	Besætninger, der brugte emnet (%)	kg/ko/dag (% af besætninger)		
		< 2 kg	2-4 kg	> 4 kg
Kraftfoderblanding	50-100	25	68	7
Byg	50-100	14	44	42
Havre	25-50	40	49	12
Andet korn/kornblanding	5-25	20	61	19
Grøn-/lucernepiller	50-100	68	32	0
Ærter	5-25	69	31	0

Konsekvenser for ydelsen af 100% økologisk fodring

I følge konsulenterne var det over 90% af landmændene, der har valgt at opretholde samme strategi for foder- og ydelsesniveau i forbindelse med, at de gik over til at fodre

100% økologisk. På trods heraf skønner konsulenterne, at kun omkring halvdelen af besætningerne har kunnet opretholde ydelsen. Der er imidlertid stor spredning på, hvordan konsulenterne mener, at det er gået med ydelsen i deres område. 31% af konsulenterne mener, at det kun er op mod 25% af besætningerne, der har undgået ydelsesfald. Mens 23% af konsulenterne mener, at op mod 100% af besætningerne har undgået ydelsesfald.

Ydelsesfald skønnes at være mindre udbredt om sommeren end om vinteren.

Konsulenterne skønner således, at ydelsen om sommeren er reduceret i op mod 40% af besætningerne. Denne ydelsesreduktionen vurderes for 19% af besætningerne at være under 100 kg EKM/ko, for 46% at være 100-200 kg/ko, for 32% at være 200-300 kg/ko og endelig for 3% af besætningerne at være over 300 kg/ko. Om vinteren er det i op mod 60% af besætningerne, at ydelsen skønnes reduceret. Denne ydelsesreduktionen vurderes for 29% af besætningernes vedkommende at være under 100 kg/ko, for 10% at være 100-200 kg/ko, for 44% af besætningerne at være 200-300 kg/ko og endelig for 18% at være over 300 kg/ko.

Konsulenterne skønner, at det er i højst 10% af besætningerne, at der er kommet øgede sygdomsproblemer efter overgang til 100% økologisk fodring. En enkelt konsulent mener, at op mod 50% af besætningerne har fået flere sygdomsproblemer, og 2 konsulenter, at op mod 25% af besætningerne har fået flere sygdomsproblemer, mens resten er enige om, at det er under 5% af besætningerne, der har fået flere sygdomsproblemer.